

АНАЛІЗ МЕТОДИК РОЗРАХУНКУ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВА

*Малахова Ю. А., аспірант
Науковий керівник: Чеснакова Л. С., к.е.н, професор
Національний транспортний університет*

Значний вплив на економічні результати діяльності підприємства має система оподаткування. Одним із критерієм, який визначає міру впливу діючої системи оподаткування на економічні результати підприємства є податкове навантаження.

Розрізняють два підходи щодо його вивчення: якісний і кількісний. В рамках якісного підходу досліджується сутність поняття «податкове навантаження», його співвідношення з іншими поняттями, форми прояву і т. ін. Кількісний підхід до поняття «податкове навантаження» передбачає розробку методичних підходів щодо його оцінювання на різних рівнях: економічних суб'єктів, інституційних секторів, галузей, регіонів та країни в цілому [1].

У різних джерелах податкове навантаження має різні тлумачення. Так, у фінансовому словнику податкове навантаження визначається, як питома вага усіх податкових платежів за певний час (фінансовий рік) у величині валового доходу платника податків [2, с. 471]. В Новому економічному словнику зазначено, що «податкове навантаження – це міра, ступінь, рівень економічних обмежень, створюваних відрахуванням коштів на сплату податків, відволіканням їх від інших можливих напрямів використання; у широкому сенсі слова – навантаження, що накладається будь-яким платежем» [3, с. 206]. А. Соколовська визначає податкове навантаження як ефекти впливу податків на економіку в цілому та на окремих їх платників, пов'язані з економічними обмеженнями, що виникають у результаті сплати податків і відволікання коштів від інших можливих напрямів їх використання [4]. Пропонуємо визначати податкове навантаження як сукупність податкових зобов'язань, які тиснуть на господарську діяльність підприємства.

Всю сукупність існуючих методик визначення податкового навантаження можна поділити на дві групи. Перша охоплює абсолютні показники податкового навантаження, друга – відносні, як фактичні, так і планові.

До складу абсолютного податкового навантаження відносять податкові платежі, сплачені підприємством; платежі, сплачені в позабюджетні фонди; недоїмку по вказаним вище платежам. Тобто абсолютне податкове навантаження охоплює всю сукупність податків і обов'язкових платежів [5, 6].

Домінуючими є відносні показники податкового навантаження. В загальному вигляді формула розрахунку податкового навантаження наступна:

$$ПН = \frac{СП}{БП} \quad (1)$$

де СП – сума податків, нарахованих (сплачених) підприємством;

БП – база порівняння.

За даною формулою під податковим навантаженням розуміють частку податків у показнику діяльності підприємства.

Їх сукупність також поділяється на дві групи: податкове навантаження за окремими податками та обов'язковими платежами (часткові показники) та інтегральні показники податкового навантаження. Показники обох груп є відносними величинами координатії, в чисельнику яких вказується сума податків, а у знаменнику – базу порівняння.

Неоднозначно вирішене питання нараховані чи сплачені податки слід враховувати в їх загальній сумі. Більшість авторів пропонують враховувати сплачені податки. Хоча багато авторів не акцентують увагу на цьому питанні.

Показники податкового навантаження за окремими податками не викликають дискусію. Всі автори єдині в думці, що вони являють собою співвідношення конкретного податку із джерелом його сплати чи нарахування.

Найбільшою є дискусія стосовно бази порівняння. Вченими пропонуються різноманітні показники в якості бази оподаткування: виручка від реалізації; дохід від операційної діяльності; чистий дохід; валовий дохід; валові витрати; собівартість реалізованої продукції (послуг); операційні витрати; валова додана вартість; чиста додана вартість; додана вартість; валовий прибуток; прибуток; чистий прибуток; сума коштів, отриманих у звітному періоді за вирахуванням позикових коштів.

Також потребують уточнення податки, які слід враховувати при розрахунку податкового навантаження. Це, насамперед, стосується податків, при нарахуванні та сплаті яких підприємство виступає податковим агентом, а також непрямих податків.

За результатами проведеного аналізу бачимо, що дослідження вимагають інтегральні показники податкового навантаження, зокрема, база порівняння, яка для забезпечення потреб податкового менеджменту повинна враховувати галузеві особливості діяльності підприємств. Також, необхідно визначитися, у яких випадках використовувати нараховані, а у яких - сплачені суми податків.

Література.

1. Абрамова Софія Миколаївна. Податкове навантаження та методи його оцінювання. Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3426/1/Thesis%20Abramova%20SM.pdf>

2. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – Львів: Вид-во нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2005. – 714 с.

3. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б. – М.: Инфра, 1998.

4. Соколовська, А. Теоретичні засади визначення податкового навантаження та рівня оподаткування економіки [Текст] / А. Соколовська // Економіка України. – 2006. – № 7. – С. 4 – 12.

5. Кирова Е. А. Методология определения налоговой нагрузки на хозяйствующие субъекты / Е. А. Кирова // Финансы. – 1998. – № 9. – С. 30 – 32.

6. Гавриленко Н.В. Порівняльний аналіз альтернативних способів оподаткування малих підприємств / Н.В. Гавриленко // Актуальні проблеми економіки. – 2007. - № 12. – С. 42-52.